

Економічні науки

УДК 332.012(477.8)

Павлов Костянтин Володимирович

*доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри підприємництва і менеджменту
Волинський національний університет імені Лесі України*

Павлов Константин Владимирович

*доктор экономических наук, профессор,
заведующий кафедрой предпринимательства и менеджмента
Волынский национальный университет имени Леси Украины*

Pavlov Kostiantyn

*Doctor of Economics, Professor,
Head of the Department of Entrepreneurship and Management
Lesya Ukrainka Volyn National University*

ORCID: 0000-0003-2583-9593

Павлова Олена Миколаївна

*доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри економіки та природокористування
Волинський національний університет імені Лесі України*

Павлова Елена Николаевна

*доктор экономических наук, профессор,
заведующая кафедрой экономики и природопользования
Волынский национальный университет имени Леси Украины*

Pavlova Olena

*Doctor of Economics, Professor,
Head of the Department of Economics and Environmental Management
Lesya Ukrainka Volyn National University*

ORCID: 0000-0002-8696-5641

Кір'янова Діана Олександрівна

*магістр кафедри підприємництва і маркетингу
Волинського національного університету імені Лесі Українки*

Кирьянова Диана Александровна

*магістр кафедри підприємництва і маркетинга
Волынского национального университета имени Леси Украинки*

Kirianova Diana

*Master of the Department of Entrepreneurship and Marketing
Lesya Ukrainka Volyn National University*

Нижник Віта Іванівна

*магістр кафедри підприємництва і маркетингу
Волинського національного університету імені Лесі Українки*

Ныжнык Вита Ивановна

*магістр кафедри підприємництва і маркетинга
Волынского национального университета имени Леси Украинки*

Nyzhnyk Vita

*Master of the Department of Entrepreneurship and Marketing
Lesya Ukrainka Volyn National University*

**МІСТА ЯК ОСЕРЕДКИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ЗАХІДНОГО РЕГІОНУ
ГОРОДА КАК ОЧАГ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ
ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЗАПАДНОГО РЕГИОНА
CITIES AS CENTERS OF ENTREPRENEURIAL ACTIVITY OF THE
WESTERN REGION**

Анотація. Розкрито питання необхідності розвитку економіки міст Західного регіону України. Визначено проблеми формування

підприємницьких структур Західного регіону України за обласними центрами та іншими великими містами.

Завдяки високій концентрації економічного, інноваційного, наукового, інфраструктурного, культурного та інформаційного потенціалу розвитку міста виступають «полюсами зростання» як центри на місцевому, регіональному та міжрегіональному рівнях. Конкурентоспроможний розвиток різних регіонів країни загалом залежить від рівня розвитку міст, ефективності структурних перетворень економіки, розвитку перспективної та креативної економічної діяльності.

Сьогодні міста, особливо великі, є не лише потужними утворювачами тенденцій соціального розвитку, а й потужними популяризаторами нових ідей, які впроваджують нові ідеї сталого розвитку та тестують новітні елементи місцевого самоврядування). Дослідження структурної трансформації дадуть відповіді на питання та можливості розвитку міста та ефективного використання його внутрішнього соціально-економічного та геополітичного потенціалу, закладуть надійний фундамент для проривів та конкурентоспроможності у глобальному масштабі.

Ключові слова: місто, економіка, підприємництво.

Анотація. *Раскрыты вопросы необходимости развития экономики городов Западного региона Украины. Определены проблемы формирования предпринимательских структур Западного региона Украины по областным центрам и другим крупным городам.*

Благодаря высокой концентрации экономического, инновационного, научного, инфраструктурного, культурного и информационного потенциала развития города выступают полюсами роста как центры на местном, региональном и межрегиональном уровнях.

Конкурентоспособное развитие разных регионов страны в целом зависит от уровня развития городов, эффективности структурных преобразований экономики, развития перспективной и креативной экономической деятельности.

Сегодня города, особенно крупные, являются не только мощными создателями тенденций социального развития, но и мощными популяризаторами новых идей, внедряющих новые идеи устойчивого развития и тестирующие новейшие элементы местного самоуправления. Исследования структурной трансформации ответят на вопросы и возможности развития города и эффективного использования его внутреннего социально-экономического и геополитического потенциала, заложат надежный фундамент для прорывов и конкурентоспособности в глобальном масштабе.

Ключевые слова: *город, экономика, предпринимательство.*

Summary. *The issue of the need for economic development of cities in the Western region of Ukraine is revealed. The problems of formation of business structures of the Western region of Ukraine by regional centers and other large cities are determined.*

Due to the high concentration of economic, innovative, scientific, infrastructural, cultural and information potential of the city, they act as "poles of growth" as centers at the local, regional and interregional levels. Competitive development of different regions of the country generally depends on the level of urban development, the effectiveness of structural reforms of the economy, the development of promising and creative economic activity.

Today, cities, especially large ones, are not only powerful creators of social development trends, but also powerful promoters of new ideas that implement new ideas of sustainable development and test the latest elements of local self-government). Studies of structural transformation will provide

answers to questions and opportunities for the development of the city and the effective use of its domestic socio-economic and geopolitical potential, will lay a solid foundation for breakthroughs and competitiveness on a global scale.

Key words: *city, economy, entrepreneurship.*

Вступ. Як відомо, в Україні міста становлять основу всієї території (приблизно 70% населення проживає в 460 містах України). Міста, особливо великі, є ключовими вузлами регіональних розрахункових мереж через концентрацію мереж державних, адміністративних, соціально-економічних, духовно-культурних, науково-освітніх установ, фінансово-економічних потоків.

Метою даної наукової роботи є дослідження розвитку міст Західного регіону України та визначення проблем формування підприємницьких структур Західного регіону України за обласними центрами та іншими великими містами.

Основним завданням є порівняння особливості структурної трансформації економіки великих, середніх і малих міст обласного значення Західного регіону України.

Формулювання пріоритетів сучасної структурної політики економічних перетворень та модернізації має передбачати поступову відмову від патерналістських інструментів прямої підтримки окремих видів економічної діяльності чи суб’єктів господарювання, на відміну від використання горизонтальних інструментів, спрямованих на створення ефективного середовища. Для кожного міста необхідно створити гнучку структуру економіки, засновану на їх самоідентифікації та ключових конкурентних перевагах свого розвитку, яка здатна швидко реагувати на швидкі технологічні зміни та забезпечувати комфортні умови життя [4, с.10] .

Зазначимо, що з жовтня 2019 року набули чинності положення ДБН В.2.2-12:2019 «Планування та забудова територій», які замінили ДБН 360-92 «Планування і забудова міських і сільських поселень». Зміни до нових норм ДБН В.2.2-12:2019 стосуються зниження кількісної кваліфікації в групі найважливіших і значущих міст з 1 млн до 800 тис. людей, що, очевидно, пов'язано з національною демографічною кризою. Більше того, це нововведення не змінило розміру МОЗ Західного регіону України в групах міст за чисельністю населення [4, с. 11] .

Більше половини всіх міст обласного значення займає група малих міст, яких налічується 19, з населенням 472 062 тис. чоловік. осіб, або 15% від загальної чисельності населення МОЗ Західного регіону України. Це зумовлено певною історичною специфікою урбанізації регіону, домінуванням невеликих міських поселень [2, с. 9].

Чим більше видів зосередженої економічної діяльності в місті, тим вище його функціональність і здатність виконувати певні функції, тобто багатофункціональне місто [6, с. 14]. Станом на кінець 2020 року результати попереднього аналізу економічної структури МОЗ Західної України за видами економічної діяльності дали можливість попередньо оцінити його економічний стан та сформулювати рекомендації та рекомендації щодо пріоритетних заходів щодо модернізації структури єдиного контуру міста (Табл. 1).

Таблиця 1

**Економічний профіль міст обласного значення Західного регіону
України на кінець 2019 року**

№ з/п	Місто	ПФ – поліфункційний; МФ – монофункційний	Економічне значення
-	Луцьк	ПФ	-
3	Ковель	ПФ	транспортний центр
4	Нововолинськ	МФ	індустріальний центр
7	Мукачеве	ПФ	туристичний, транспортний центр
10	Івано-Франківськ	ПФ	культурно-освітній центр

11	Болехів	ПФ	промисловий центр
13	Калуш	МФ	промисловий центр
15	Яремче	МФ	туристичний центр
16	Львів	ПФ	освітньо-культурний, інформаційний, туристичний центр
18	Дрогобич	ПФ	промисловий та освітній центр
19	Моршин	ПФ	промисловий, рекреаційний центр
23	Трускавець	МФ	рекреаційний центр
24	Червоноград	ПФ	промисловий центр
25	Рівне	ПФ	освітньо-культурний центр
27	Вараш	МФ	промислово-енергетичний центр
29	Тернопіль	ПФ	освітньо-культурний центр
30	Бережани	ПФ	туристичний центр
3	Чернівці	ПФ	освітньо-культурний, туристичний центр

Джерело: складено за даними¹

За попереднім аналізом, до міст з єдиною функцією належать: Нововолинськ, Калуш, Яремче, Борислав, Новий Розділ, Трускавець, Яремче, Вараш, Моршин, Новодністровськ. На це припадає майже 30% усіх проаналізованих міст [2, с. 18]. Єдність економічного розвитку більшості малих міст призвела до їх криз, зменшення населення та культурного занепаду, подолати ці проблеми можна лише шляхом структурної трансформації та відповідності пріоритетам «Нового урбанізму», які спрямовані на підвищення якості життя мешканців [7, с. 9].

Враховуючи вищевказане, а також беручи до уваги особливості розвитку та структурної трансформації економіки обласних міст в Західному регіоні України, оптимальним є виокремлення чотирьох основних категорій вказаних міст за критерієм домінуючої функціональної спрямованості їх економіки, а саме: промислово-індустріальні (Борислав і Червоноград (Львівська область), Калуш і Бурштин (Івано-Франківська область), Дубно (Рівненська область) тощо); туристично-рекреаційні (Трускавець і Моршин (Львівська область), Яремче (Івано-Франківська

¹ Головні управління статистики Західного регіону України (обсяги виробництва продукції (товарів та послуг); економічні профілі міських ОТГ на сайтах міських рад.

область) та ін.); транспортно-логістичні (Чоп (Закарпатська область), Ковель (Волинська область) тощо) і культурно-історичні (Коломия (Івано-Франківська область), Самбір (Львівська область), Острог (Рівненська область), Володимир-Волинський (Волинська область) і низка інших) (Табл. 1).

При цьому багато міст обласного значення Західного регіону України поєднують у собі риси відразу декількох типів, деякі з них виявлені більш яскраво – інші менш відчутно [8, с. 4].

Водночас, ціла низка досліджуваних міст характеризується приблизно однаковою належністю до різних типів за критерієм функціональної спрямованості їх економіки, оскільки відповідні риси їх економічного розвитку виражені приблизно однаково. До таких міст, зокрема, належать Стрий і Дрогобич Львівської області, Мукачево Закарпатської області, а також майже усі обласні центри Західного регіону України (Табл. 2).

Таблиця 2

Окремі показники економічного розвитку деяких міст Західного регіону України

Міста	Роздрібний товарооборот підприємств, млн грн.	Капітальні інвестиції, млн. грн	Експорт товарів, млн. дол. США	Експорт послуг, млн. дол. США
Великі міста (Луцьк, Львів, Чернівці, Рівне)	50710	18235	854	236
Середні міста (Червоноград, Мукачево, Коломия, Ковель)	6556	1712	434	70,1
Малі міста (Борислав, Чоп, Яремче, Острог)	722	547	16	7

Джерело: дані наведені за 2015 рік²

² Результати моніторингу соціально-економічного розвитку областей та міста Києва за 2015 рік : <https://dei.kyivcity.gov.ua/files/2016/11/28/Analiz-sotsialno-ekonomichnogo-rozvitku-regioniv-za-2015-rik-za-rezultatami-reytingovoyi-otsinki.pdf>

Аналіз динаміки економічного переходу, обраний із дослідження середніх міст західної України за 2018-20 рр., заслуговує на увагу зростання роздрібною торгівлі в усіх середніх містах західного регіону, за винятком Коломиї. Навпаки, у Коломиї спостерігаються позитивні тенденції щодо капіталовкладень та експорту послуг, у тому числі їх співвідношення до товарного експорту [2, с. 3].

З-поміж малих міст Західної України обраних для вивчення трансформації їхньої економічної структури, варто звернути увагу, що в контексті вищих даних про товарообіг та більшої дисперсії обсяг автомобільних перевезень був дуже низьким [9, с. 12]. Серед досліджених малих міст обласного значення за розвитком внутрішньої торгівлі лідирують Борислав та Острог, обсяг роздрібною торгівлі якого за аналізований період зріс у 2,6 раза. Натомість найменше збільшення цього показника спостерігалось в Яремче (лише 6%) [2, с. 30].

Офіс ефективного регулювання (BRDO) та Українська підприємницька спілка (SUP) провели оцінку бізнес-середовища в Україні у 2018-2019 роках. На основі оцінки складено рейтинг «Регіональне бізнес-середовище» (за методом коригування Світового банку). Результати опитування свідчать, що Івано-Франківська область входить у трійку найбільш придатних регіонів України для ведення бізнесу, Львівська область – у п'ятірку, а Рівненська та Волинська – у десятку [1, с. 5-8].

Дивлячись на вигідні умови для утворення підприємств поміж Західних областей України, на перших місцях знаходиться Волинська, Чернівецька та Рівненська області, Тернопільська область опустилась нижче(11 місце), а от Львівська та Івано-Франківська області зайняли 19 та 21 місця. У Івано-Франківській (4 місце), Рівненській (8 місце), Закарпатській (9 місце), Волинській (10 місце), Тернопільській (12 місце) областях, серед усіх областей України, ви можете без зайвих проблем отримати дозвіл на будівництво. З усіх областей Західного регіону

найнижче місце зайняла Чернівецька область (20 місце). Якщо оцінювати області за найлегшим оформленням права оренди на земельну ділянку, найвищу місце має Івано-Франківська(5) та Волинська (7) області, натомість Львівська (9), Рівненська (11) та Закарпатська (11) займають нижчі місця, Чернівецька область знову в опиняється у кінці списку (24 місце). Більшість областей Західного регіону займають високі місця за ступенем приєднання до електромереж промислових об'єктів, окрім Чернівецької області, яка знову посідає останнє місце. За кількістю адміністративних послуг та інших процедур, які можна отримати або пройти , використовуючи Інтернет, Львівська та Івано-Франківська області посіли 3 та 4 місця, Тернопільська – 6, Чернівецька область– 21 місце, як і в більшості випадків займає останній місця у рейтингу [6, с. 12-22].

Наприклад у сфері виробництва основними перешкодами стали: брак оборотних коштів, недостатній доступ до інформації про програми підтримки бізнесу, відсутність сприятливої державної політики підтримки бізнесу, застаріла матеріально-технічна база, низький рівень автоматизації процесів та недостатній рівень управлінських компетенцій керівників підприємств. Серед основних проблем у сфері послуг було виявлено: низька купівельна спроможність населення, потреба автоматизації процесів та підвищення компетенцій керівників, дефіцит оборотних коштів. Основними рекомендаціями для малого бізнесу стали: забезпечення чіткого стратегічного планування, формування власної бізнес-моделі, розвиток управлінських компетенцій, маркетингу, автоматизації та впровадження інновацій [10, с. 8-9].

До зовнішніх чинників варто віднести: стрімку урбанізацію; науково-технічний прогрес (інтелектуалізація міського розвитку, цифровізація, smart city); глобалізацію; геополітичну ситуацію; конкуренцію на світових ринках; екологічне навантаження на довкілля; стратегічні орієнтири та пріоритети розвитку видів економічної діяльності на глобальному та

національному рівнях, зумовлені новими світовими стандартами розвитку міст (децентралізація, деіндустріалізація, соціалізація економіки), впровадженням принципів Нового урбанізму, Цілей сталого розвитку для досягнення сталого, інклюзивного розвитку [11, с. 15].

Внутрішні фактори включають:

- Демографічні показники (зростання та скорочення населення, баланс економічно активного населення, старіння населення, зайнятість та безробіття, міграційний потік та внутрішній просторовий рух населення);
- Екологія (умови проживання, ступінь територіального забруднення);
- Містобудування або планування (практика просторового планування, дотримання містобудівних умов та обмежень);
- Економіка (особливість або диверсифікація економічної структури, капітальні інвестиції в розвиток міст, реалізація планів розвитку міст, сприяння розвитку місцевого бізнесу, механізм економічного нагляду, тінь міської економіки);
- Суспільство (ступінь соціальної ізоляції, розвиток соціальної інфраструктури, соціального захисту та медичної допомоги, доступ населення до освітніх послуг);
- Інституції (на основі демократичного управління містом, розвитку громадянського суспільства, корупції місцевих органів влади, бюджетної політики та стратегій соціально-економічного розвитку) [5, с. 7].

Якщо розглядати економічну структуру в розрізі галузей з різним функціональним навантаженням і значенням для економічного розвитку, то необхідно розрізняти базові галузі, сфери послуг та сектори домашніх господарств

У контексті структурних перетворень сучасними перешкодами для розвитку міст у Західній Україні є:

1) На глобальному рівні: поляризація розвитку високотехнологічних секторів економіки, концентрація капіталу на високо інтенсивних ринках;

2) На національному рівні: поглиблюється демографічна криза – старіння населення, відтік кадрів; війни на сході України та тимчасова окупація територій; зниження якості людського капіталу;

3) На регіональному рівні: посилюються територіальні диспропорції, прискорюється деградація проблемних територій, погіршується екологічна обстановка, недостатня окупність інвестицій у пріоритетні напрямки розвитку високотехнологічних підприємств, низький рівень інноваційної діяльності у галузях і сферах послуг; непослідовні та неефективні реформи;

4) На місцевому (районному) рівні: комплексний контроль у столичних юрисдикціях, спотворення структури зайнятості та переміщення трудової міграції, низький рівень підготовки, освітня міграція; нелегальна іноземна імміграція, неформальна зайнятість; низька інвестиційна привабливість міської економіки, підприємницька економіка. Низький рівень інноваційних підприємств, фрагментація економічної просторової організації великих міст, цифровий розрив доступності Інтернету між містами та селами, слабка транспортна інфраструктура, економічна структура захисту міської економіки [2, с. 23].

Тобто в період першої промислової революції на базі ключових галузей та взаємодоповнюючих галузей у період першої промислової революції формувались та/або інтенсивно розвивалися міста. Серед пріоритетних галузей першої промислової революції слід назвати видобуток вугілля, чорну металургію, текстильну промисловість [9, с. 14].

Під впливом технологічних та організаційних інновацій, структури та відомчої спрямованості в наступні періоди старі промислові міста зазнали змін. Проте багато з цих міст, які зберігають єдину функцію спеціалізації, особливо малі та середні міста, не зазнали серйозної

реорганізації та модернізації. Це значною мірою сприяло їх нинішньому стану депресії» [3, с. 6-10].

Висновок. Отже, за результатами дослідження порівняльної характеристики структурних перетворень економіки великих, середніх та малих міст обласного значення західної України можемо зробити висновок, що розмір міста не має значення для окремих видів економічної діяльності з точки зору розвитку чи занепаду. Навпаки, у цьому контексті важливе значення набуває міське просторове позиціонування та традиції комерційної культури, а також еволюційні особливості інституційного середовища та якості людського капіталу.

Література

1. Індекс настроїв малого бізнесу 2018 – European business association. *European Business Association*. URL: <https://eba.com.ua/indeks-nastroiyiv-malogo-biznesu-2018> (дата звернення: 04.12.2021).
2. Мельник М. І. Структурна трансформація економіки міст Західного регіону України: передумови, чинники та особливості : наукова доповідь. Львів, 2020. 163 с.
3. Міністерство економіки України -> Прогноз економічного і соціального розвитку України -> Уточнення основних прогностичних показників економічного і соціального розвитку України на 2020-2022 роки. *Міністерство економіки України -> головна сторінка*. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=6d5a79e1-b2f3-416e-8a74-0b6dc24456be&title=UtochnenniaOsnovnikhPrognoznikhPokaznikivEkonomichnogoISotsialnogoRozvitkuUkrainiNa2020-2022-Roki> (дата звернення: 04.12.2021).
4. Соціальні та креативні індустрії в розвитку концепції розумних міст / О. Pavlova та ін. *Economic journal of Lesia Ukrainka Eastern European*

- National University*. 2019. Т. 4, № 20. С. 7–14. URL: <https://doi.org/10.29038/2411-4014-2019-04-7-14> (дата звернення: 04.12.2021).
5. Стрішенець О. М., Павлов К. В. Особливості конкурентних відносин на регіональних ринках нерухомості. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка». Збірник наукових праць*. 2016. Т. 2, № 1. С. 35–38.
 6. Optimization of multi-channel queuing systems with a single retail attempt: economic approach / O. Pryshchepa et al. *Decision science letters*. 2020. P. 559–564. URL: <https://doi.org/10.5267/j.dsl.2020.8.002> (date of access: 04.12.2021).
 7. Pavlova O., Pavlov K., Kozlov V. Правове регулювання та управління процесом поводження з твердими побутовими відходами в Україні. *Economic journal of Lesia Ukrainka Eastern European National University*. 2019. Т. 1, № 17. С. 76–85. URL: <https://doi.org/10.29038/2411-4014-2019-01-76-85> (дата звернення: 04.12.2021).
 8. Pavlov K., Pavlova O., Kupchak V. Пріоритетні напрями державного регулювання конкуренції: вітчизняний та зарубіжний досвід. *Economic journal of lesia ukrainka eastern european national university*. 2019. Т. 1, № 17. С. 14–20. URL: <https://doi.org/10.29038/2411-4014-2019-01-14-20> (дата звернення: 04.12.2021).
 9. Pavlov K., Pavlova O., Kupchak V. Стратегічні напрями державного регулювання конкурентних відносин шляхом стимулювання попиту та пропозиції на регіональних ринках житла в Україні. *Economic journal of lesia ukrainka eastern european national university*. 2019. Т. 4, № 20. С. 141–149. URL: <https://doi.org/10.29038/2411-4014-2019-04-141-149> (дата звернення: 04.12.2021).
 10. Pavlov K., Pavlova O., Kupchak V. Integral indicators based on competitiveness capacity characteristics of regional real estate markets of

ukraine. *Journal of competitiveness*. 2019. Vol. 11, no. 3. P. 87–108. URL: <https://doi.org/10.7441/joc.2019.03.06> (date of access: 04.12.2021).

11. Pavlov K., Shevchuk I. Regional markets for residential real estate: budget mechanisms for the implementation of antimonopoly measures. *Economic journal of lesia ukrainka eastern european national university*. 2017. Vol. 12, no. 4. P. 82–88. URL: <https://doi.org/10.29038/2411-4014-2017-04-82-88> (date of access: 04.12.2021).

References

1. Indeks nastroyiv maloho biznesu 2018 - european business association. European Business Association. URL: <https://eba.com.ua/indeks-nastroyiv-malogo-biznesu-2018> (data zvernennia: 04.12.2021).
2. Melnyk M. I. Strukturna transformatsiia ekonomiky mist Zakhidnoho rehionu Ukrainy: peredumovy, chynnyky ta osoblyvosti : naukova dopovid. Lviv, 2020. 163 s.
3. Ministerstvo ekonomiky Ukrainy -> Prohnoz ekonomichnoho i sotsialnoho rozvytku Ukrainy -> Utochnennia osnovnykh prohnoznykh pokaznykiv ekonomichnoho i sotsialnoho rozvytku Ukrainy na 2020-2022 roky. Ministerstvo ekonomiky Ukrainy -> holovna storinka. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=6d5a79e1-b2f3-416e-8a74-0b6dc24456be&title=UtochnenniaOsnovnykhProhnoznykhPokaznykivEkonomichnogoISotsialnogoRozvitkuUkrainiNa2020-2022-Roki> (data zvernennia: 04.12.2021).
4. Sotsialni ta kreatyvni industrii v rozvytku kontseptsii rozumnykh mist / O. Pavlova ta in. *Economic journal of Lesia Ukrainka Eastern European National University*. 2019. T. 4, № 20. S. 7–14. URL: <https://doi.org/10.29038/2411-4014-2019-04-7-14> (data zvernennia: 04.12.2021).

5. Strishenets O. M., Pavlov K. V. Osoblyvosti konkurentnykh vidnosyn na rehionalnykh rynkakh nerukhomosti. Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriiia «Ekonomika». Zbirnyk naukovykh prats. 2016. T. 2, № 1. S. 35–38.
6. Optimization of multi-channel queuing systems with a single retail attempt: economic approach / O. Pryshchepa et al. Decision science letters. 2020. P. 559–564. URL: <https://doi.org/10.5267/j.dsl.2020.8.002> (date of access: 04.12.2021).
7. Pavlova O., Pavlov K., Kozlov V. Pravove rehuliuвання ta upravlinnia protsesom povodzhennia z tverdymy pobutovymy vidkhodamy v ukraini. Economic journal of Lesia Ukrainka Eastern European National University. 2019. T. 1, № 17. S. 76–85. URL: <https://doi.org/10.29038/2411-4014-2019-01-76-85> (data zvernennia: 04.12.2021).
8. Pavlov K., Pavlova O., Kupchak V. Priorytetni napriamy derzhavnoho rehuliuвання konkurentsii: vitchyzniani ta zarubizhnyi dosvid. Economic journal of lesia ukrainka eastern european national university. 2019. T. 1, № 17. S. 14–20. URL: <https://doi.org/10.29038/2411-4014-2019-01-14-20> (data zvernennia: 04.12.2021).
9. Pavlov K., Pavlova O., Kupchak V. Stratehichni napriamy derzhavnoho rehuliuвання konkurentnykh vidnosyn shliakhom stymuliuвання popytu ta propozytsii na rehionalnykh rynkakh zhytla v ukraini. Economic journal of lesia ukrainka eastern european national university. 2019. T. 4, № 20. S. 141–149. URL: <https://doi.org/10.29038/2411-4014-2019-04-141-149> (data zvernennia: 04.12.2021).
10. Pavlov K., Pavlova O., Kupchak V. Integral indicators based on competitiveness capacity characteristics of regional real estate markets of ukraine. Journal of competitiveness. 2019. Vol. 11, no. 3. P. 87–108. URL: <https://doi.org/10.7441/joc.2019.03.06> (date of access: 04.12.2021).

11. Pavlov K., Shevchuk I. Regional markets for residential real estate: budget mechanisms for the implementation of antimonopoly measures. *Economic journal of lesia ukrainka eastern european national university*. 2017. Vol. 12, no. 4. P. 82–88. URL: <https://doi.org/10.29038/2411-4014-2017-04-82-88> (date of access: 04.12.2021).